

2023

SANSKRIT — HONOURS

Paper : DSE-A-3

(Vyākaraṇa)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्।

Section – A

(Marks : 20)

1. अधोलिखितेषु शब्दयुगलेषु यथेच्छं द्वयोः अर्थपार्थक्यं निरूप्यताम्।

5×2

- (a) शूद्रा शूद्री च।
- (b) त्रिफला त्रिफली च।
- (c) पतिवल्नी पतिमती च।
- (d) यवानी यवनानी च।

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्चानां परिणतरूपं लिख्यताम्।

2×5

- (a) कारक + टाप्।
- (b) भीरु + ऊङ्।
- (c) युवन् + डीप्।
- (d) गो + डीष्।
- (e) भवत् + डीप्।
- (f) मत्स्य + डीष्।
- (g) पचत् + डीप्।

Please Turn Over

Section – B

(Marks : 15)

3. अधोलिखितेषु कस्यचित् एकस्य आशयः स्पष्टीकरणीयः। 7×1
- (a) नित्यत्वाद् वुग् गुणवृद्धी बाधते।
(b) लकाराः सकर्मकेभ्यः कर्मणि कर्तरि च स्युरकर्मकेभ्यो भावे कर्तरि च।
(c) लिटि परेऽनभ्यासधात्ववयवस्यैकाचः प्रथमस्य द्वे स्तः, आदिभूतादचः परस्य तु द्वितीयस्य।
4. अधोलिखितेषु पदद्वयस्य साधनप्रक्रिया ससूत्रं प्रदर्शयताम्। 4×2
- (a) भवति।
(b) भवतु।
(c) बभूव।
(d) भविष्यतः।

Section – C

(Marks : 30)

5. अधोलिखितेषु यथेच्छं त्रीणि सूत्राणि व्याख्येयानि। 5×3
- (a) अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम्।
(b) एङ्हस्वात् सम्बुद्धेः।
(c) आदेशप्रत्यययोः।
(d) सरूपाणामेकशेष एकविभक्तौ।
(e) ड्याप्प्रातिपदिकात्।
(f) सर्वादीनि सर्वनामानि।
6. कस्यचनैकस्य आशयः स्पष्टीकरणीयः। 7×1
- (a) पूर्वसूत्रेण सिद्धे समासग्रहणं नियमार्थम्।
(b) “अतो गुणे” इति हि “पुरस्तादपवादा अनन्तरान् विधीन् बाधन्ते नोत्तरान्” इति न्यायेन “अकः सवर्णे दीर्घः” इत्यस्यैवापवादः, न तु “प्रथमयोः”- इत्यस्यापि।
7. अधोलिखितेषु पदद्वयस्य साधनप्रक्रिया ससूत्रं प्रदर्शयताम्। 4×2
- (a) रामः।
(b) रामेण।
(c) रामेषु।
(d) सर्वौ।